

י"ג בתשרי תשפ"א, 1.10.2020

גיליון מס' 729

ערב סוכות תשפ"א

אמת יסודית של סוכות | בין אוניברסליות ללאומיות | כוחה של ארעיות

מאת אמיתי פורת, מזכ"ל הקיבוץ הדתי

שני הסמלים המרכזיים של חג הסוכות הם הסוכה שהיא מבנה ארעי, וארבעת המינים.

הרב יונתן זקס (מועדים לשיחה), עומד על טבעו הכפול של החג המתבטא גם בשני סמליו אלו. מחד – האוניברסליות שהרי סוכות הוא חג אוניברסלי ביותר – 70 הפרים המוקרבים בו עומדים כנגד 70 אומות העולם (סוכה נה ע"ב), ובחג נידונין על המים, והמים הם צורך העולם כולו. גם הנביא זכריה מלמד שסוכות, החג היהודי, יהפוך לחג עולמי שנדרשים לחגוג כל העמים במסגרת תפילתם לגשם. כאן משתקף היחס של א-לוהים כבורא כל העולם. מאידך – מסמל סוכות את הלאומיות. חג סוכות מזכיר את ישיבתו של עם ישראל בסוכות בעת נדודיו במדבר, את השגחתו של ה' עליו עד בואו אל 'ארץ נושבת' המובטחת לו, ארץ ישראל. כאן משתקף היחס של ה' כגואל חזק הפועל בהיסטוריה.

גם ארבעת המינים מגלמים את הצד האוניברסלי שבחג – עניינם והם עצמם – הטבע, ומבטאים בכך את תלותו של האדם בטבע, והזדקקותו לגשם. הסוכה לעומת זאת אינה קשורה לגשם, אלא להיפך, הגשם הוא שעלול להבריח את היושב בה ולפטור אותו מחובת ישיבה בסוכה. הסוכה נוגעת להיסטוריה, לתודעת נדודים וגלות במגורי ארעי, למסע היהודי במדבר הזמן.

בכפל פנים זה של חג הסוכות מקופל יסוד באמונת ישראל שיש בה מימד אוניברסלי – ה' הוא א-להי העולם כולו, ומימד פרטיקולרי-לאומי ייחודי, שבו דת ישראל היא דתו המיוחדת של עם ישראל. ואע"פ כן כנבואתו של זכריה עתידה האנושות כולה להכיר בא-להי ישראל "וְהָיָה ה' לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד" (זכריה יד, ט).

בסוכות אנו נוהגים לקרוא את מגילת קהלת. על הקשר שבין קהלת לסוכות כותב הרב זקס כך:

"סוכה היא דירת ארעי. גם הגוף, אומר קהלת הוא דירת ארעי. החיים הם סוכה. אנחנו תושבי ארעי על פני האדמה... אנו מחפשים את בטיחותו של בית ומגלים... שאין שום דרך להפר את סופיות חייו של האדם. אין מפלט מהסיכון ואי הוודאות, הזמן הוא מדבר... מגילת קהלת היא הצהרה... בדבר תפיסת החיים כסוכה."

את המפלט מתחושת הייאוש הנובעת מכאן, מוצא קהלת כך ע"פ זקס, בשמחת החיים הפשוטה, ובהבנה שיש משמעות לחיים הסופיים במה שמעבר להם.

עמוק מכך, מחדש לנו הרב זקס, שהסוכה כמוה כמשכן במדבר, בית נייד המלא בענני כבוד של נוכחות ה'. נצטוונו לצאת מהבית אחת בשנה, כדי לזכור שה' שוכן בקרבנו בתוך בית ארעי נייד, גם כהיום הזה, וכל העוצמה המדומה של הבתים הטובים, היציבות והעושר הם 'הבל ושווא נתעה'.

העוצמה האמיתית היא זו של קרבת ה' במשכן הנייד – בדור המדבר ובסוכה בכל דור.

הרב קוק במאמרו על הסוכה כמבצר הגנה כותב כך: הסוכה היא בעדנו מבצר הגנה, ואם ייפלא בעינינו, איך תוכל דירת עראי כסוכה להגן עד שבלא היסוס נוכל עוד לקחת אותה כדוגמה להגנה והבטחון שלנו? איך יוכל בנין של "שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח" ליהפך למבצר ולמגן נגד כל צר ואויב? מוכרחים אנחנו להגיד גלוי לפני כל באי עולם, שאמת נצחית היא, שדווקא זאת הסוכה, שהיא נבנית דווקא בצורה כל כך קלושה עד שמצד צורתה החיצונית אינה ראויה לכאורה להיות נקראת אפילו בשם של בית דירה, היא-היא הראויה להיות לנו למגדל עוז ולמבצר מפני כל אויב ומתנקם.

הרב קוק תולה את הדבר בדבר ה', בחוק הרוחני שטבע בעולם, הנותן את העוצמה הרוחנית של מבצר הגנה דווקא לבניין הארעי הזה של הסוכה.

השנה, בתוך משבר הקורונה, נדמה שסוכות מתמתח לפנינו ולאחור. תחושת הארעי – היציאה החוצה לתפילות ועיקר הפעילות שמתקיימת דווקא מחוץ לבית, התמוטטות מבצרי ההגנה והעוצמה המדומים שלנו – כל אלו מלווים אותנו חודשים ארוכים ונדמה שכך גם בעתיד הנראה לעין. דווקא השנה יותר מתמיד מצוויים אנו לשים לב לאמת היסודית של סוכות – העוצמה הרוחנית, קרבת ה', השמחה הפשוטה. כל אלה הם כלי המגן שלנו, ומכוחם נתגבר, נתקן ונזכה לשמוח – בהודאה ובנתינה - בשמחה אמיתית!

שנה טובה של התחדשות רוחנית ותיקון!

אמיתי פורת, מזכ"ל תנועת הקיבוץ הדתי, חבר קיבוץ כפר עציון.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il